

1878
mangler 2 3 Ark.

Stjórnartíðindi

fyrir

Ísland.

1878.

Regjeringstidende

for

Ísland

for

Maret 1878.

Efnisyfirlit

við

stjórnartíðindi fyrir Ísland 1878.

A.

Indholdsfortegnelse

til

Regerings-tidende for Island for Aaret 1878.

Afdeling A.

Nr. 3.
12.
apríl.

Lög

um

skipti á dánarbúum og fjelagsbúum, og fl.

Vjer Christian hinn Niundi, af guðs náð Danmerkur konungur,
Vinda og Gauta, hertogi í Sljesvik, Holtsetalandi, Stórmæri, Þjettmerski,
Láenberg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Alþingi hefir fallizt á lög þessi og Vjer staðfest þau með samþykki Voru:

Fyrsti þáttur.

Um tilkynning andlátsins og hin almennu skilyrði fyrir því að skiptaráðandi skipti dánarbúi.

1. kapítuli.

1. grein.

Þegar maður deyr, skal tafarlaust, eða að minnsta kosti svo fljótt sem unnt er, tilkynna það skiptaráðanda eða hreppstjóra, en hann gefur ókeypis vottorð um tilkynninguna, þegar þess er krafizt. Hafi látið verið tilkynnt hreppstjóra, skal hann þegar skýra skiptaráðanda frá því.

Ef annað hjóna er eptir á lífi og viðstatt, er það skylda þess, að tilkynna látið, ella erfingja þeirra, sem komnir eru til lögdurs, ef viðstaddir eru; en að öðrum kost, er það skylda þess, er hinn framliðni var til húsa hjá, eða heimilismanna hans, þeirra sem til lögdurs eru komnir.

Eigi má prestur jarða lík fyrri, en honum hefir verið sýnt vottorð skiptaráðanda eða hreppstjóra um tilkynningu látsins. Þó má út af þessu bregða, ef eigi hefur verið unnt að tilkynna látið; en þegar svo er, skal presturinn tafarlaust skýra hreppstjóra frá látinu og greptruninni.

2. grein.

Ef vanrækt er að tilkynna lát, svo sem mælt er fyrir í 1. grein, varðar það sekt, allt að 100 kr., er rennur í landssjóð, og skal sækja mál það sem opinbert lögreglumál. Hin sama sekt liggur við, ef prestur vanrækir skyldur þær, er honum ber að gæta eptir sömu grein.

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.
13. dag aprilm.

Nr. 3.
12.
apríl.

3. grein.

Lát má tilkynna bæði skriflega og munnlega, og skal þá, ef unnt er, tilgreina, hvar hinn framliðni hafi átt heimili eða dvöl, hverjir erfingar hans sjeu, og hvar fjármunir hans sjeu niður komnir.

Það er skylda þess, sem skýrir frá látinu, og annara, er hafa eigur hins dána í vörzlum sínum, að gæta þeirra vandlega, þangað til skiptaráðandi ráðstafar þeim.

4. grein.

Rjett er, að einn erfingja krefjist þess, að skiptaráðandi skipti búi, þótt allir hinir sjeu á það sáttir, að skipta sjálfir. Þar á móti geta hvorki þeir, er eiga gjafir, nje þeir, er eiga skuldir að heimta í búinu, krafizt opinberra skipta.

5. grein.

Skiptaráðandi tekur dánarbú til skipta, hvort sem erfingjar æskja þess eða ekki:

- a) þegar einhver erfingjanna eigi er kominn til lögaldurs, þá er skipti byrja;
- b) þegar einhver erfingjanna er sviptur fjárforræði, þá er skiptin byrja. En ef það er kvæntur maður, er býr saman við konu sína, og þau eiga fjelagsbú saman, þá má fjárhaldsmaður hans ásamt konunni taka þátt í erfingjaskiptum fyrir hönd þess, er sviptur hefur verið fjárforræði;
- c) þegar einhver erfingjanna er erlendis, þá er skipti byrja, eða eigi er kunnugt, hvar hann er, og hann hefur eigi veitt öðrum manni umboð til að gæta hags síns við skiptin. Nú er eigi kunnugt, hvar erfingi er niður kominn, og engin vissa fyrir, að hann hafi lifað arfleifanda, og mega erfingjar samt sjálfir skipta með sjer, ef fimm ár eru liðin frá því, er síðast spurðist til hans.

Skiptaráðandi skal og taka til skipta dánarbú eptir gjaldheimtumenn og reikningshaldara, þegar hið opinbera eða ómyndugir eiga forgöngurjett eða lögboðinn veðrjett í eigum þeirra, og má þá eigi selja erfingjunum búið í hendur fyrri, en sjeð hefur verið borgið kröfum hins opinbera eða hinna ómyndugu.

6. grein.

Hvort sem erfingjar æskja þess eða ekki, skal skiptaráðandi enn fremur taka til skipta dánarbú þau, er hinn látni hefur löglega ákveðið að þannig skuli skipta. Jafnvel þó arfleifandi láti eptir sig arfgengt afkvæmi, skal honum heimilt að ákveða með gjörn- ingi, í því formi sem fyrir skipað er um arfleiðsluskrár, að búinu skuli skipt af skiptaráð- anda, eða tilnefndum skiptaforstjórum, er eigi hafi dómsvald. Sömu ákvörðun getur það hjóna, er eptir lifir og situr í óskiptu búi, gjört um allt fjelagsbúið.

7. grein.

Nú hafa erfingjar sjálfir tekið bú til skipta, og kemur eigi til opinberra skipta, þó slík breyting verði á, meðan á skiptum stendur, að skiptaráðandi hefði átt að skipta búi, ef þannig hefði verið ástatt frá fyrstu.

8. grein.

Ef erfingjar, er sjálfir skipta, verða missáttir, er hverjum þeirra heimilt að krefjast, að skiptaráðanda sje selt búið í hendur til skipta samkvæmt því, sem fyrir er mælt um dánarbú, þegar gengizt er við arfi og skuldum.

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3.
12.
apríl.

9. grein.

Nú hefir skiptaráðandi byrjað á skiptum, en nauðsyn til opinberra skipta hefir horfið, áður en skiptum er lokið, og geta erfingjar þá krafizt, að búið sje fengið sjer í hendur, ef þeir allir eru á eitt sáttir um það. Til þessa þarf þó samþykki skuldheimtumanna þeirra, er hafa gefið sig fram, nema skuldir þeirra sjeu þeim borgaðar, eða þeir fái fulla tryggingu fyrir greiðslu skuldanna á gjalddaga. Ef innköllun til skuldheimtumanna hefur verið út gefin, má eigi selja erfingjum bú í hendur fyrri, en innköllunar-fresturinn er liðinn.

Sama er og um skilyrðin fyrir því, að það hjóna, sem eptir lifir og má sitja óskiptu búi, geti heimtað búið sjer fram selt til frjálstra umráða.

10. grein.

Þegar ætla má eptir því, sem fram er komið, þegar látið er tilkynnt, að dánarfje sje eigi meira en fyrir útfararkostnaði, má skiptaráðandi þá þegar selja það þeim í hendur, sem kostar útförina.

Nú hyggur skiptaráðandi, eptir því sem honum er þannig kunnugt orðið, að dánarfjed nemi eigi 200 krónum, og hrökkvi þó fyrir skuldum, og fara þá eigi fram opinber skipti, þó annars bæri nauðsyn til þess eptir fyrirmælum 5. greinar, a—c, ef einn eða fleiri af erfingjum eru myndugir, og bæði þeir og fjárhaldsmenn hinna ómyndugu lýsa því yfir þá þegar, að þeir gangist við arfi og skuldum.

Ákvarðanirnar í 76.—79. grein ná eigi til þessara búa.

11. grein.

Að öðru leyti ber að fara eptir því, sem fyrir er mælt í 7. kapítula laga þessara, um það, hvers erfingjum ber að gæta, þá er þeir vilja neyta rjettar síns til að skipta sjálfir búi, og um það, hver skilríki þurfi af þeirra hálfu í þessu efni.

Annar þáttur.

Um opinber skipti.

2. kapítuli.

Um byrjun og fyrstu aðgjörðir á opinberum skiptum.

12. grein.

Þegar skilyrðin fyrir opinberum skiptum eiga sjer stað, og lög þessi ákveða eigi öðruvísi, þá skal skiptaráðandi byrja skiptagjörð eins fljótt, og því verður við komið, eptir að látið hefur verið tilkynnt honum, eða honum á annan hátt hefur orðið það kunnugt, og tekur hann þá eigur búsins undir umsjón sína, annaðhvort með því að innsigla þær, eða á annan hagkvæman hátt; svo ber honum og að sjá um, að þeir munir búsins, sem eru í öðrum lögsagnarumdæmum, verði annaðhvort innsiglaðir, eða að skiptaráðandinn þar taki þá undir sína umsjón.

Að svo miklu leyti, sem því verður við komið, ber skiptaráðanda að sjá um, að bókað sje nafn eiganda og ritað á skuldabryjef þau, er finnast í búinu, og bera með sjer að vera handhafa-eign. Verði skiptaráðandi þess vísari, að hinn framliðni hafi átt fje á skuldastöðum, ber honum að gjöra um það þá ráðstöfun, sem þörf er á.

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúnum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3. Þessi gjörð skiptaráðanda nær eigi til þeirra muna, sem ætla má að sjeu annara
12. eign, og þeir þegar geta heimtað sjer selda í hendur.
apríl.

13. grein.

Nú eru skilyrðin fyrir því, að það hjóna, sem eptir lifir, megi sitja í óskiptu búi, eða að erfingjar megi taka bú til skipta án íhlutunar skiptaráðanda, að vísu eigi fyrir hendi, þá er látið er tilkynnt, en þó þykir mega sjá fyrir, að þeim verði fullnægt innan skamms tíma, og má skiptaráðandi þá fresta gjörðinni um hríð, nema honum þyki hætt við, að eigum búsins sje spillt, eða að þær misfarist.

14. grein.

Skiptaráðanda ber, sem fyrst eptir að hann hefur tekið við búinu, að rannsaka, hverjir eigi arf og gjafir að taka, svo og tilkynna þeim látið hverjum um sig, ef á þarf að halda; ber honum að gjöra það á þann hátt, sem honum þykir bezt við eiga eptir því sem á stendur, og má hann til þess hafa handfalið brjef. Sje einhver erfingja eða gjaftökumanna ómyndugur, á skiptaráðandi að sjá um, að honum sje skipaður fjárhaldsmaður sem fyrst, ef það ekki þegar hefur verið gjört. Nú er erfingi fjarstaddur og ókunnugt um verustað hans, eða hann er í þeirri fjarlægð, að eigi þykir mega fresta skiptum, þangað til ráðstöfun hans er fengin, enda mætir enginn með umboð af hans hálfu, og ber skiptaráðanda einnig að sjá um, að honum sje skipaður fjárhaldsmaður, og hefur hann í öllum greinum sömu rjettindi og skyldur og er háður sama eptirliti, sem fjárhaldsmenn ómyndugra.

15. grein.

Jafnsnemma þessu, eða svo fljótt, sem því verður við komið, ber skiptaráðanda að láta upp skrifa og virða dánarbúið; svo skal og tilgreina kröfur og skuldir búsins, eptir því sem þá er kunnugt, nema haganlegra þyki að fresta þessu, þangað til farið hefur verið yfir reikningsbækur búsins og skjöl þess, en það ber skiptaráðanda að gjöra sem fyrst, þó svo að erfingjunum gefist kostur á að vera viðstaddir.

16. grein.

Gjörðir þær, sem nú hata verið nefndar, framkvæmir skiptaráðandi eða hreppstjóri yrir hans hönd með tveimur vottum, er virða skulu eignir búsins og leggja eið við; en ef sjerstakrar þekkingar þarf við, til nefnir skiptaráðandi virðingarmenn, sem til þess eru hæfir. Skiptaráðandi lætur vottana vinna eið að virðingunni á skiptafundi, ef þess er krafizt, áður skiptum er lokið. Þegar hreppstjóri framkvæmir gjörðir þessar, ritar hann þær í bók, er skiptaráðandi löggildir, og sendir honum eptirrit sem fyrst, eptir að gjörðinni er lokið.

Þegar gjörðir þessar eiga fram að fara, skal kalla til erfingja og þá, er til gjafa eiga að telja, ef því verður við komið, án þess að það valdi drætti. Annaðhvort við lok uppskiptarinnar, eða á skiptasamkomu, er haldin sje sem fyrst þar á eptir, ber skiptaráðanda að fá tillögur erfingjanna um ráðstafanir þær á búinu, sem eigi má fresta, og ráða síðan af, hvað gjöra skuli; svo skal hann og skora á þá að lýsa yfir, hvort þeir vilji taka að sjer ábyrgð á skuldum hins framliðna eða ekki. Sama er og um hreppstjóra, þegar hann skrifar upp bú. Veita má erfingjum stuttan umhugsunarfrest til þessarar yfirlýsingar. Nú er erfingi ómyndugur eða fjarstaddur, og hefur honum verið skipaður

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3. fjárhaldsmaður eptir 14. grein, og lýsir fjárhaldsmaður því þá yfir fyrir hönd erfingja, hvort hann taki ábyrgð á skuldum. Rjett er að skiptaráðandi varni því, að fjárhaldsmaður gangist við arfi og skuldum, þótt hann vilji, ef skiptaráðandi álitur, að erfingi bíði tjón af því.

17. grein.

Nú hafa erfingjar, sem verið hafa viðstaddir gjörð þá, sem um er getið í næstu grein á undan, lýst því yfir, að þeir takist á hendur ábyrgð á skuldum búsin, eða að minnsta kosti eigi skorast undan slíkri ábyrgð, en sumir erfingja eru fjarstaddir og hafa eigi látið í ljósi vilja sinn, og ber skiptaráðanda þá tafarlaust að kveðja á skiptafund alla þá, er til arfs og gjafa eiga að telja í búinu.

Þegar þeir, er arf eða gjafir eiga að taka, allir eru innanlands og skiptaráðanda er kunnugt um heimili þeirra eða verustaði, skal hann gjöra þeim advart hverjum fyrir sig, annaðhvort með handföldu brjefi, eða á annan hátt, er honum þykir við eiga.

Nú er eigi kunnugt um alla þá, er arf eða gjafir eiga að taka, eða hvort þeir sjeu innanlands, eða hvar þeir sjeu, og skal boða þá á skiptafund með auglýsingu, sem tvisvar sinnum sje birt í blöðum þeim, sem ætluð eru til almennra auglýsinga.

Skiptaráðandi til tekur boðunarfrestinn eptir atvikum.

18. grein.

Á skiptafundi þeim, sem um er rætt í 17. grein, ber skiptaráðanda að skýra erfingjum og gjafþökumönnum frá efnahag búsin, að því leyti kunnugt er; síðan skal hann skora á erfingja að lýsa yfir, hvort þeir vilji taka að sjer ábyrgð á skuldum hins dána eða ekki.

Nú fæst eigi á fundum þeim, sem um er rætt í 16. og 17. grein, yfirlýsing af hálfu allra erfingja um, að þeir vilji taka að sjer ábyrgð á skuldum búsin, og skal þá fara með búid, svo sem segir í 3. kapítula laga þessara, þannig að ábyrgð á skuldum þess nái eigi lengra, en efni þess hrökkva til.

3. kapítuli.

Um skipti á dánarbúum, þegar erfingjar taka eigi að sjer ábyrgð á skuldum.

I.

Almennar ákvarðanir.

19. grein.

Nú hafa erfingjar eigi gengizt við arfi og skuldum, og ber skiptaráðanda þá að fara sem mest eptir tillögum skuldheimtumanna um meðferð á búinu, þangað til skuldir þeirra hafa verið þeim goldnar, eða þeir hafa fengið tryggingu fyrir greiðslu þeirra; en upp frá því ber að telja erfingjana rjetta umráðamenn búsin.

Ef nauðsyn ber til að láta af hendi fjármuni úr búinu, eða gjöra aðra samninga í þarfir þess, áður en útgjört er um það eptir fyrir mælum 16. og 17. greinar, hvort erf-

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3. ingjar gangist við arfi og skuldum eða ekki, þá er skiptaráðanda þetta heimilt; en gæta
12.
april. skal hann þess, að rjettur skuldheimtumanna sje í engu skertur.

20. grein.

Þegar erfingjar gangast eigi við arfi og skuldum, skal tafarlaust gefa út innköllun til skuldheimtumanna, og taka það með berum orðum fram í henni, að erfingjar hafi eigi tekið að sjer ábyrgð á skuldum búans, sbr. þó 42. grein.

Ákvæði eldri laga um, að skiptaráðanda beri sjerstaklega að skýra sumum skuldheimtumönnum eða öðrum frá skiptum, skulu standa óbreytt.

21. grein.

Í innköllun til skuldheimtumanna skal og með sama fyrirvara skora á þá, er arf og gjafir eiga að taka, ef eigi er þegar kunnugt, hverjir þeir eru og hvar þeir eru, að gefa sig fram; en eigi hafa þeir misst rjettar síns, þó þeir eigi gefi sig fram eptir innkölluninni. Annarar eða frekari innköllunar til erfingja þarf eigi við, og þegar innköllun til skuldheimtumanna löglega hefur verið sleppt (sbr. 42. gr.), þarf skiptaráðandi eigi að bíða með skipti á búinu lengur, en annara orsaka vegna er nauðsynlegt.

22. grein.

Ef ekki eru líkindi til, að hinn framliðni hafi átt skuldaskipti erlendis eða eigi þar erfingja, er innköllunarfresturinn 6 mánuðir, en ella 12 mánuðir, og ber frest þennan ávalt að telja frá síðasta birtingardegi; en innköllunina ber að birta á þann hátt, er segir í opnu brjefi 4. jan. 1861, 2. grein. Rjett er að skiptaráðandi þar að auki birti innköllun á annan hagkvæman hátt, ef honum þykir við eiga.

Nú verður síðar sú raun á, að hinn framliðni hafi staðið í skuldum erlendis, og skal eigi fyrir þá sök gefa út nýja innköllun, en erlendir skuldheimtumenn geta heimtað, að kröfur þeirra sjeu teknar til greina, ef þeir að eins gefa sig fram, áður 12 mánuðir eru liðnir frá síðasta birtingardegi innköllunarinnar. Ef slíkir skuldheimtumenn gefa sig fram, áður en úthlutunargjörðin hefur verið samín, má skiptaráðandi, ef þörf gjörist, breyta því, sem gjört hefur verið við skiptin. En ef þeir gefa sig eigi fram fyr, en skiptum er lokið, verður að áfrýja skiptagjörðinni til breytingar, og ber þá, er skipti fara fram á ný, að taka til greina skuldir þær, sem lýst hefur verið innan 12 mánaða frá síðasta birtingardegi innköllunarinnar.

Um fyrningu skulda eptir innköllun fer eptir eldri lögum.

23. grein.

Halda skal skiptafundi í búum svo opt, sem þurfa þykir, og boðar skiptaráðandi til þeirra á þann hátt, sem bezt á við á hverjum stað. Svo ákveður hann og fyrirvara, stund og stað.

24. grein.

Um málefni þau, sem til umræðu koma á skiptafundi, og um meðferð búans, skal fara eptir tillögum fundarmanna þeirra, er atkvæðisrjett hafa (19. gr.); þó má skiptaráðandi hafna tillögum fjárhaldsmanns, ef hann ætlar, að þær sjeu skjólstæðing hans í óhag. Meðan innköllunarfresturinn eigi er liðinn, á skiptaráðandi eigi heldur að taka til greina ályktanir þær, er gætu komið í bága við hag skuldheimtumanna, er eigi hafa enn gefið sig fram, eða skerða rjettindi nokkurs manns.

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3.
12.
apríl.

Nú greinir fundarmenn á, og sker skiptaráðandi úr ágreiningi þeirra, og ber honum, svo sem unnt er, að taka tillögur þeirra til greina, en þó má hann ráða ágreiningnum til lykta á annan hátt, en tillögurnar hafa orðið, og fara eptir því, er hann ætlar haganlegast fyrir alla hlutaðeigendur, einkum þá, sem ómyndugir eru og fjarstaddir, nema öðruvísi sje ákveðið í lögum þessum.

25. grein.

Nú sækir maður eigi skiptafund, er honum hefur verið löglega boðaður, og hefur hann þá fyrirgjört rjetti sínum til að mótmæla ályktunum þeim, er þar hafa gjörðar verið um stjórn búsin; en eigi hefur hann fyrir þá sök afsalað sjer neinum rjetti eða kröfu.

26. grein.

Nú kemur enginn þeirra á skiptafund, er atkvæðisrjett hafa um málefni búsin, og gjörir skiptaráðandi út um málefni þau, er til umræðu áttu að koma á þeim fundi, á þann hátt, er hann ætlar best henta. Þó ber skiptaráðanda, ef um áriðandi málefni er að gjöra og því verður við komið, að kveðja til fundar af nýju, áður en því sje ráðið til lykta.

27. grein.

Þegar selja á fjármuni búsin, skal það gjört á almennu uppboðsþingi, er fram fer samkvæmt fyrirmælum laganna um nauðungaruppboð. Selja má þó fjármuni án uppboðs, ef meiri hluti þeirra, er koma á fund og atkvæðisrjett hafa, samþykkir, og skiptaráðandi er á sama máli, og þess hefur þar að auki gætt verið, sem fyrir er mælt í fyrri kafla 24. gr., sbr. 25. gr. Sama er og, ef skiptaráðandi ræður af að selja muni, sem hætt er við að skemmist eða rýrni í verði, ef þeir eru geymdir.

28. grein.

Ríkisskuldabryjef, skuldabryjef lánsfjelaga, hlutabryjef í bönkum og í járnbrautum og önnur slík ígildisskjöl, sem gangverð hafa innanríkis, skal selja eptir gangverði, nema skuldheimtumenn eða erfingjar vilji láta leggja sjer þau út eptir gangverði.

Nú á bú skuldakröfur, sem eigi eru þess eðlis, að þær verði lagðar út skuldheimtumönnum eða erfingjum með fullri upphæð þeirra, en eigi þykir tiltækilegt að kosta málsókn fyrir þeirra sakir, annaðhvort af því að krafan sje óvís, eða vegna tafar þeirrar, er hlytist af málsókninni, eða annara orsaka vegna, og skulu þær þá seldar á uppboðsþingi, nema erfingjar eða skuldheimtumenn vilji láta leggja sjer þær út eptir tiltölu, eða einn þeirra eða fleiri bjóðist til að taka þær fyrir ákveðið verð, og hinir samþykki.

29. grein.

Skiptaráðandi sjer um, að fjármunir búsin sjeu seldir, jafnskjótt og haganlegt þykir; eiga skuldheimtumenn, meðan greiðslu á skuldum þeirra eigi er borgið, rjett á að heimta, að sem bráðast verði að því undið, og þarf eigi að bíða eptir því, að innköllunarpresturinn sje liðinn. Nú er greiðslu skulda lokið, og er það þá komið undir erfingjum eða úrskurði skiptaráðanda, eptir grundvallarreglum 50. gr., sbr. 46., 48., 59. og 62 gr., hvort og hvenær selja skuli fjármunina.

30. grein.

Skiptaráðandi framkvæmir öll þau störf, er lúta að meðferð búsin; en krefja má hann þess, að innheimtumaður sje fenginn, og skal hann kosinn með atkvæðafjölda á skiptafundi, sem kvatt hefur verið til, af þeim, er þar eiga atkvæðisrjett; en skiptaráðandi sjer um, að sá, sem kosinn er, setji veð eða aðra ábyrgð, ef þurfa þykir.

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3.
12.
april.

31. grein.

Þegar selja á lausafje búsins á uppboðsþingi, semur innheimtumaður frumvarp til söluskilmála og ber undir skiptaráðanda. Ræður hann, hver boð skuli taka gild, og ábyrgist sem sína skuld, að uppboðsandvirði verði greitt skiptaráðanda innan 6 vikna, frá því gjaldfrestur sá er liðinn, sem settur er í uppboðsskilmálunum. Svo má skiptaráðandi og fela innheimtumanni á hendur að heimta inn skuldir búsins, og skal hann þá greiða skiptaráðanda það fje, jafnskjótt sem það heimtist.

Þóknun innheimtumanns fyrir starfa hans skal ákveða með samningi, eða með úrskurði skiptaráðanda, ef eigi hefur verið um samið.

32. grein.

Meðan á skiptum stendur, er skiptaráðanda heimilt að neyta þeirrar aðstoðar, er hann kynni þurfa til að gegna þeim störfum í búinu, sem hann eigi sjálfur að lögum er skyldur að gegna, svo sem er málaflutningur, stjórn og umsjón á fasteignum, rannsókn á bókum og skjölum, svo og að ljúka við fyrirtæki, er hinn framliðni hefur byrjað á.

Þóknun þeirra, sem hafa störf á hendi í þarfir búsins, ákveður skiptaráðandi, ef ágreiningur verður um.

II.

Um stöðu skuldheimtumanna.

33. grein.

Upp frá því, er dánarbú er tekið til opinberra skipta, skal bera upp fyrir skiptaráðanda allar kröfur á hendur hinum framliðna og til eptirlátinna muna hans.

Nú hefur málssókn verið hafin gegn hinum framliðna og stefna verið honum löglega birt, og er þá rjett, að því máli sje haldið áfram gegn búinu til dóms á því varnarþingi, þar sem það var löglega höfðað.

34. grein.

Þegar dánarbú er tekið til opinberra skipta, fellur kyrretning á munum þess úr gildi, og eigi má frammar kyrretja muni þess nje gjöra fjárnám í því og halda nauðungaruppboð til greiðslu skuldakröfum. En eigi breytist fyrir þá sök í neinu rjettur þeirra, sem fyrir lát hins dána hafa gjört fjárnám í eigum hans, eða fengið fjármuni setta í löggeymslu. Rjett er og, að menn selji muni, sem eru til tryggingar og selja má án undanfarandi lögsöknar, svo sem er um þá, er hafa handselt veð, eða veð samkvæmt tilskipun um fjárforráð ómyndugra 18. febr. 1847, 10. gr., eða hið opinbera samkvæmt lögum 15. apr. 1854, 9 gr. og tilsk. 26. febr. 1872, 7. grein.

35. grein.

Skiptaráðandi ákveður og úrskurðar, hvevnið fara skuli með búid og úthluta því hann sker úr, hvort kröfur gegn búinu verði teknar til greina eða ekki, sbr. þó 33. gr. Þar á móti getur hann eigi skyldað neinn til að greiða búinu fje, eða leysa verk af hendi fyrir það, eða að öðru leyti lagt dóm á kröfur búsins gegn öðrum. Nú hefur verið lýst til skuldar í búinu, en búid hefur skuldakröfu á móti, og úrskurðar skiptaráðandi þá, að hve miklu leyti hún megí koma upp í skuldina. Ef heimtað er, að fram seldir sjeu munir úr búinu eða afsalaðir, má skiptaráðandi binda það því skilyrði, að

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3. efndar sjeu við búið skuldbindingar þær, er þær af leiða. Nú hefir tje verið greitt úr
 12. búiinu gegn ábyrgðar-kvittun, og sker skiptaráðandi þá einnig úr, hvort það skuli aptur
 april. goltið að nokkru eða öllu sökum nýrra sannana eða atvika.

36. grein.

Hver, sem á til skuldar eða annarar kröfu að telja í búi, skýri frá því á skipta-
 fundi eða í brjefi til skiptaráðanda, er lætur í tje vottorð um það, ef þess er krafid, og
 getur þess í skiptabókinni eða annari bók, sem til þess er ætluð.

Sá, er segir til skuldar á þennan hátt, verður aðnjótandi allra þeirra rjettinda,
 sem kæra til sáttanefndar eða málshöfðun hefir í för með sjer, að því er snertir borgun
 á vöxtum, riptingu á skuldafyrningu og fleira þess konar.

37. grein.

Þegar innköllunarfrestur til skuldheimtumanna er liðinn, ber skiptaráðanda innan
 mánaðar að semja skrá um skuldir þær, sem sagt hefir verið til, og raða þeim niður, ef
 þess gjörist þörf; síðan leggur hann fram skrána á skiptafundi, sem löglega hefir verið
 boðaður, ásamt skírteinum skuldheimtumanna. Á fundi þessum ber að yfirskoða skrána
 ásamt athugasemdum skiptaráðanda um hana, og skora á hlutadeigendur að láta í ljósi
 álit sitt um skuldakröfurnar. Nú vefengja þeir skuld eða halda því fram, að hún sje
 ekki á rjettum stað í skuldaröðinni, og skulu þeir þá bera upp mótmæli sín á fundinum,
 eða í síðasta lagi áður fjórar vikur eru liðnar frá fundardegi, og þær eptir fram fylgja þeim
 tafarlaust. Skuld, sem eigi hefir verið mótmælt innan þess tíma, ber að telja samþykkt.
 Á fundi þeim, sem hjer er um rætt, skal einnig, ef verða má, leggja fram yfirlit yfir
 fjárhag búsin.

38. grein.

Nú er skuldakröfu mótmælt, og skal þá skiptaráðandi leita um sættir, en ef
 sættum eigi verður á komið, leggur hann úrskurð á, hvort taka skuli kröfuna til greina
 að nokkru eða öllu leyti, og skal fara með það mál eptir rjettarfarsreglum þeim, sem í
 gildi eru. Á sama hátt skal ráða til lykta ágreiningi um forgönnurjett skulda, og
 hverjum öðrum ágreiningi um úthlutun búsin. Skiptaráðandi útvegar búiinu talsmann í
 slíkum málum, ef þurfa þykir.

39. grein.

Eigi má leggja úrskurði skiptaráðanda til grundvallar fyrir meðferð búsin, fyr en
 áfrýjunarfrestur er liðinn, án þess áfrýjað hafi verið (96. gr.), nema málspartar lýsi því
 yfir, að þeir uni úrskurðinum, eða honum eigi verði áfrýjað að lögum.

Nú er úrskurði áfrýjað, og honum breytt eða hann ónýttur, og skal þá taka það
 til greina við skiptin, og, ef þörf gjörist, breyta því, sem gjört hefur verið, ef skiptum
 eigi er lokið; en sje skiptum lokið, verður þeim í engu breytt, nema úthlutunargjörðinni
 sje áfrýjað.

Sama er um yfirrjettardóma, sem kveðnir hafa verið upp, er úrskurði skiptaráðanda
 hefir verið áfrýjað.

40. grein.

Nú vill einhver þeirra, er atkvæðisrjett hafa í búiinu, áfrýja skiptaúrskurði eða
 dómi, enda hafi hann ei í því máli verið mótpartur búsin, en búið vill una úrslitum
 Nr. 3. Lög 12. april um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3. málsins, og er honum það heimilt, nema málspartar hafi sín á milli gjört samning um
12.
april. ágreiningsefnið, eða málskotið geti valdið missi rjettinda, er úrskurðurinn eða dómurinn heimilar búinu.

41. grein.

Hafi búinu græðzt fje við málskotið, eiga áfriendurnir rjett á að krefja þess, að búíð endurgjaldi þeim það, er þeir hafa til kostað, þó eigi fram yfir það, er búinu hefir græðzt. Ef skiptum er lokið, þegar fullnaðardómur er upp kveðinn, fá áfriendur kostnað sinn borgaðan af því, er græðzt hefir. Með það, sem umfrum kaun að verða, skal fara á þann hátt, er segir í 45 grein.

III.

Um lok skipta.

42. grein.

Ef eigur búins nema eigi meiru en útfararkostnaði, má skiptaráðandi láta þær upp í útfararkostnaðinn og lúka þar með skiptunum. Nú verður eigi meira afgangs útfararkostnaði, en þarf til greiðslu á kröfum skuldheimtumanna, þeirra er forgöngurjett hafa, og má skiptaráðandi leggja þeim út fjármuni búins eptir skuldaröð rjettri, og lúka þar með skiptunum.

43. grein.

Þegar liðnar eru þær 4 vikur, sem getið er um í 37. gr., frá því skuldayfirlit hefir verið lagt fram, ber skiptaráðanda, ef fje er fyrir hendi, að greiða skuldheimtumönnunum skuldir þeirra.

44. grein.

Nú er fje umfram, þá er skuldum er lokið, og ber skiptaráðandanum að skipta því meðal erfingja og gjaftökumanna, þá er eigur búins eru saman komnar og innheimtar.

45. grein.

Eigi þarf að fresta skiptalokum sökum skuldbindinga, sem bundnar eru óvísun skilyrðum, en þegar svo langt er komið, að búinu fyrir annara hluta sakir má skipta, skal taka frá það, sem þurfa kann, til að fullnægja þessum skuldbindingum. Ef síðar verður sú raun á, að eigi þarf alls þess, sem frá hefir verið tekið, til að fullnægja skuldbindingunum, skal því, sem umfram er, skipt milli erfingja og gjaftökumanna.

Svo má og lúka skiptum, þótt hinn framliðni hafi átt arf í óskiptu búí, eða aðra kröfu, sem óvís er að upphæð og standa verður ógreidd um óákveðinn tíma, en þegar þar að kemur, skulu skiptin tekin fyrir af nýju.

46. grein.

Hver erfingja á heimtingu á, að arfahluti hans sje lagður honum út eptir virðingu, og hið sama er um búshluta þess hjóna, er eptir lifir; en sje erfingi ófulltíða, og fjárhaldsmaður hans vilji neyta þessa rjettar fyrir hans hönd, þarf til þess samþykki skiptaráðanda. Ef fleiri en einn erfingja krefja þess, að hinn sami hlutur sje þeim út lagður, skal hlutkesti ráða, en það hjóna, sem eptir lifir, gengur ávallt fyrir.

Um rjett þess hjóna, sem eptir lifir, gagnvart erfingjum til að halda öllu búinu,

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3. eða meira af búinu en nemur búshluta þess og erfðahluta, skal fara eptir því, sem fyrir
12.
apríl. er mælt í 59. og 62. gr. laga þessara.

47. grein.

Þegar leggja á út eptir virðingu alla fjármuni búans eða nokkra þeirra, og hlutaðeigendur ekki vilja una við virðinguna, er hverjum þeirra heimilt að heimta nýja virðingu á þeim hlutum, er hann eigi álitur rjett virta. Kveður þá skiptaráðandi menn til að virða af nýju, og gjörir áður viðvart öllum hlutaðeigendum. Þegar virðingargjörð er lokið, skal vinna eið að henni fyrir skiptaráðanda, ef krafid er.

48. grein.

Eigi má, nema með samþykki landshöfðingja, leggja ófulltíða erfingja út erlend skuldabryjef, sem eigi ganga kaupum og sölum innanríkis, eða eru þeim annmörkum bundin, að erfitt er að fá vitneskju um gjalddaga, er þeim er sagt upp, eða vextir af þeim eru greiddir utanríkis.

49. grein.

Skiptum ber að lúka á skiptafundi, ef því verður við komið, og ef allir hlutaðeigendur lýsa því yfir, að þeir uni við þau, á úthlutun þegar fram að fara.

Ef skiptum af einhverjum orsökum ekki verður lokið á skiptafundi, en allt að öðru leyti er undir búid, ber skiptaráðanda að taka búid til fullnaðarskipta, og, áður sex vikur eru liðnar, semja frumvarp til úthlutunargjörðar. Að því búnu kveður hann hlutaðeigendur af nýju á fund, og ef þeir þá eigi allir lýsa því yfir, að þeir fallist á frumvarpið, eða eigi allir koma á fundinn, skal frumvarpið vera enn tvær vikur til sýnis hjá skiptaráðanda, og verða þeir, er mótmæli vilja hefja, að koma fram með þau, áður sá tími er liðinn. Virðist skiptaráðanda aðfinning við frumvarpið til greina takandi, leiðrjettir hann frumvarpið, en að öðrum kosti, eða hafi engin mótmæli fram komið í tækan tíma, verður frumvarpið óbreytt að fullnaðarskiptum, er eigi verður breytt, nema þeim sje áfrýjað. Ef allir hlutaðeigendur eigi hafa lýst því yfir, að þeir uni við skiptin, má úthlutun eigi fram fara, fyr en áfrýjunarfrestur (96. gr.) er liðinn og hafi eigi verið áfrýjað.

4. kapítuli.

Um skipti á dánarbúum, þegar gengizt er við arfi og ábyrgð skulda.

50. grein.

Þegar gengizt er við arfi og ábyrgð skulda, ber að haga skiptum á búinu eptir því, sem fulltíða erfingjum og fjárhaldsmönnum þeirra, sem ófulltíða eru og fjarstaddir, um semur; þó má skiptaráðandi neita, að samþykkja tillögur fjárhaldsmanns, ef hann hyggur, að þær sjeu skjólstaðing hans í óhag.

Nú eru erfingjar ósamþykkir, eða koma eigi á skiptafund, þegar gjöra skal út um eitthvert málefni, og skal þá skiptaráðandi gjöra út um málið, og meta tillögur þær, sem fram hafa komið, og líta á hag allra hlutaðeiganda, einkum þeirra, sem ófulltíða eru eða fjarstaddir.

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3.
12.
apríl.

51. grein.

Við skipti á þessum búum þarf eigi að gefa út innköllun til skuldheimtumanna, þegar allir erfingjar eru fulltíða og viðstaddir, nema einhver erfingja krefji þess; en sje einhver þeirra ófulltíða eða fjarstaddur, skal gefa út innköllun, nema skiptaráðanda þyki þess eigi þörf.

Eigi má skipta búinu með erfingjum nema með samþykki skuldheimtumanna þeirra, er gefið hafa sig fram, eða ef skuldheimtumenn hafa fengið skuldir sínar goldnar eða tryggingu fyrir greiðslu þeirra á gjalddaga. Hafi innköllun verið útgefin, má eigi skipta, fyrri en innköllunarfresturinn er liðinn.

52. grein.

Eptir að skiptum er lokið, ábyrgjast erfingjar, einn sem allir og allir sem einn, skuldir þær, sem lýst hefir verið og búið krafið um, áður en skipti fóru fram. Skuldir þær, sem búið ekki hefir verið krafið um, en ekki eru fyrir þá sök gengnar úr gildi, ábyrgjast erfingjar að tiltölu við arftökurjett, nema þeir eptir samningi sjeu skuldbundnir einn sem allir og allir sem einn, eða hinn framliðni hafi átt að gjöra skil fyrir konungs- fje, ómyndugrafje, fátækrafje eða kirknafje, en erfingjar hafi skipt með sjer án þess að gjöra reikningsskil fyrir.

53. grein.

Þegar gengið er við arfi og ábyrgð skulda, má kyrrsetja eigur búans, svo og taka þær fjárnámi og selja við nauðungaruppboð, ef lögboðin skilyrði eru fyrir því. Nú hafa eigur búans verið kyrrsettar, áður en erfingjar tóku að sjer skulda-ábyrgð, og fer þá um kyrrsetninguna, sem hún aldri hefði misst gildi sitt.

54. grein.

Nú vill skuldheimtumaður hins framliðna öðlast fjárnámsrjett fyrir skuld sinni, og má hann þá hefja málssókn á hendur erfingjunum á varnarþingi því, er skipti fara fram.

Rjett er að stefna til erfingjanna sje birt fyrir skiptaráðanda einum, og að stefnufresturinn sje ákveðinn eptir heimili hans, að við bættum 4 vikum, en skylt er skiptaráðanda að gjöra erfingjum aðvart um stefnuna.

55. grein.

Að öðru leyti skal fara með bú þessi á þann hátt er segir í 3. kap., nema öruvísi sje ákveðið í lögum þessum.

5. kapítuli.

Um skipti á dánarbúum, þegar það hjóna, er eptir lifir, ábyrgist skuldir.

56. grein.

Þegar það hjóna, sem eptir lifir, ábyrgist skuldir búans, enda sje búinu eigi skipt sem protabúi, skal gæta þess, sem segir hjer á eptir, hvort sem erfingjar eru

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3. útarfar eða afkvæmi hins látna; en ábyrgist það eigi skuldir, fer um skiptin, sem hjer á 12. april. undan segir.

57. grein.

Þegar skipta á með erfingjum hins framliðna, og því hjóna, sem eptir lifir og ábyrgist skuldir, ber skiptaráðanda að sjá um, að því sje sem minnst tálmun gjör í afnotum búsins.

Nú þykir mjög hætt við, að það hjóna, sem eptir lifir, muni fara illa með eigur búsins, meðan á skiptum stendur, og má skiptaráðandi annaðhvort ótilkvaddur, eða eptir áskorun erfingja eða fjárhaldsmanna, svipta það forráðum búsins og fá þau í hendur vönduðum manni, sem á að gæta búsins sem fjárhaldsmaður þess, meðan á skiptum stendur.

Ráðstöfun þessa skal birta á þingum, og einnig auglýsa hana í blöðum eða á kirkjufundum, ef þurfa þykir.

58. grein.

Hið eptirlifandi hjóna til greinir, hverjir erfingjar sjeu, en skiptaráðandi sjer um, að þeim verði tilkynnt skiptin samkvæmt 14. og 23. gr. Ef erfingi eða gjaftökumaður er fjarstaddur, og ókunnugt um verustað hans, eða hann er í þeirri fjarlægð, að eigi þykir mega draga skiptin fyrir hans sakir, enda mætir enginn með umboð af hans hálfu, annast skiptaráðandi um, að fjárhaldsmaður verði kvaddur til að gæta hagsmuna hans við skiptin.

59. grein.

Skiptin skal byggja á framtölu hins eptirlifanda á eigum og skuldum búsins, ef erfingjar og fjárhaldsmenn taka hana gilda, og skiptaráðanda eigi þykir ástæða til að rengja hana fyrir hönd ófulltíða eða fjarstaddra erfingja, og þótt framtalan þyki ekki í alla staði rjett, ber samt eigi að selja fjármuni búsins, heldur láta virða þá af óvilhöllum mönnum samkvæmt 47. grein. Eigi þarf heldur að rannsaka, hvort skuldir þær, sem fram hafa verið taldar, sjeu sannar, fremur en skiptaráðanda þykir nægja, svo sem að þær sjeu bornar undir skuldheimtumenn o. s. frv.

Hið eptirlifandi hjóna má halda öllu búinu eða nokkru af því, hvort sem eru fasteignir, skip eða aðrir munir, þó meira nemi en búshluta þess og arfi, enda skuldbindi það sig til, ef til kemur, að greiða samerfingjum sínum í peningum það, sem umfram er.

60. grein.

Nú er fje umfram skuldir eptir framtölu hins eptirlifanda, og þarf eigi fyrir þá sök að gefa út innköllun til skuldheimtumanna, nema búíð verði síðar tekið til skipta sem protabú.

Þótt erfingjar taki við arfi eða andvirði arfs eptir það hjóna, sem dáíð er, lendir eigi á þeim nein ábyrgð á skuldum búsins. En hafi hið eptirlifandi úthlutað eða greitt erfingjum hins framliðna meira, en þeim ber að rjettu, og þannig gjört á hluta skuldheimtumanna sína, geta skuldheimtumennirnir krafíð þess, að því sje aptur skilað, ef sú verður raun á, að bú hins eptirlifanda hrökkvi eigi fyrir skuldum. Ef skuldheimtumenn þá rengja framtölu hins eptirlifandi hjóna, sem farið hefir verið eptir við úthlutunina, geta þeir heimtað, að hið eptirlifandi vinni eið að henni.

Nr. 3. Lög 12. april um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3.
12.
apríl.

61. grein.

Þótt hið eptirlifandi hjóna skipti með erfingjum hins framliðna á þennan hátt, geta skuldbeimtumenn fjelagsbúsins eins fyrir það fylgt fram rjetti sínum gagnvart hinu eptirlifanda.

Þegar hið eptirlifandi hjóna hefir verið svipt búsforráðum samkvæmt 57. grein, annast fjárhaldsmaður um, að skuldir búsins verði greiddar, eins og þegar maður annars er sviptur búsforráðum.

62. grein.

Nú skipta börn eða barnabörn hins framliðna með foreldri því, afa eða ömmu, sem eptir lifir, eða börn og barnabörn skipta eptir lát hins eptirlifandi með stjúpforeldri, eða með stjúpafa eða stjúpömmu, og mega þá erfðahlutir hinna ómyndugu standa inni hjá því hjóna, sem eptir lifir, gegn veldi í gjörvöllu búinu eptir þinglýstu ágrípi af skipta-gjörð, ef arfur barna eða barnabarna eigi verður greiddur af hendi, án þess að selja verði það af lausafje eða fasteignum búsins, sem hið eptirlifandi með þarf til atvinnu sinnar eða til daglegra nauðsynja.

6. kapítuli.

Um skipti á fjelagsbúi, þegar hjón skilja.

63. grein.

Þegar hjón skipta fjelagsbúi í lifanda lífi með aðstoð skiptaráðanda, sjer hann um, að búsafnot þess hjóna, er eptir býr, bíði eigi af því meiri tálmun, en brýn nauðsyn krefur til þess, að hag hins verði borgið. Ef mjög þykir uggvænt, að það hjóna, sem eptir býr, muni fara illa með fjármuni búsirs, má skiptaráðandi annaðhvort ótilkvaddur eða eptir áskorun hins hjónanna svipta það hjóna, er eptir býr, búsforráðum samkvæmt 57. grein, þar til skiptum er lokið.

64. grein.

Muni búsins skal skrifa upp og virða á vanalegan hátt, og ef málspartar eigi heimta hluta sinn úr búinu lagðan sjer út eptir virðingu, hvort heldur í fasteign eða lausafje, skal selja fjármunina samkvæmt 27. og 28. grein. Nú verða málspartar eigi ásáttir um, hvernig úthluta skuli, og gengur sá fyrir, er fært hefir inn í búið þann hlut, sem ágreiningur er um, ella ræður hlutkesti.

65. grein.

Ef konan rengir framtölu mannsins á skuldum búsins, leggur skiptaráðandi úrskurð á, hvort taka skuli til greina við skiptin þær kröfur, sem rengdar eru.

66. grein.

Ef maðurinn fargar eignum búsins eða heimtir inn útistandandi skuldir þess, eptir að hann hefir skilið við konu sína að fullu og öllu eða að borði og sæng, ber honum að gjöra skiptaráðanda skil fyrir því, er honum hefir greitt verið.

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3.
12.
apríl.

67. grein.

Eigi skal gefa út innköllun til skuldheimtumanna, nema maðurinn æski þess. Konan hefir eigi ábyrð á skuldum búsin, þó hún taki við því, sem henni er lagt út í búshluta hennar. Um það, hvort henni sje skylt að láta það aptur af hendi við skuldheimtumenn, skal farið eptir því, sem fyrir er mælt í 2. lið 60. greinar.

68. grein.

Þótt hjón skipti með sjer búi, geta skuldheimtumenn engu að síður fylgt fram rjetti sínum gagnvart mannum, eins og skipti ekki stæðu yfir. Ef það hjóna, sem eptir býr, hefir verið svipt búsföráðum eptir 57. og 63. grein., annast fjárhaldsmaður um, að skuldir búsin verði greiddar, eins og þegar maður annars er sviptur fjárföráðum.

69. grein.

Nú hefir konan ábyrgð á nokkrum hluta af skuldum fjelagsbúsin, og skal þá fara eptir því, sem fyrir er mælt í 65., 67. og 68. grein, með þeim breytingum, sem þörf er á.

III. Þáttur.

Um erfingjaskipti.

7. kapituli.

70. grein.

Ef erfingjar vilja sjálfir skipta búi án íhlotunar skiptaráðanda, enda sje það leyfilegt eptir því, sem að framan segir, ber þeim að skýra skiptaráðanda frá því, og láta honum í tje skilríki þau, er honum þykja nauðsynleg. Þó ber eigi að heimta af lögörfum sannanir fyrir skýrslu þeirra um skyldugleika við arfleifanda, nema skiptaráðanda þyki ástæða til að rengja sögusögn þeirra, og getur hann þá krafid þess, að þeir útvegi skýrslur henni til styrkingar. Ef farið er fram á, að þau skilyrði sjeu fyrir hendi, er heimila að ganga fram hjá manni við skiptin, sem arf ætti að taka, ef hann hefði lifað arfleifanda, þá ber skiptaráðanda að prófa skírteinin fyrir því og leggja síðan úrskurð á; og ef erfingjum þá veitist leyfi til að skipta sjálfir, býður hann þeim að gefa sem fyrst út innköllun til erfingja (22. grein) með þeim fyrirvara, er hann sjálfur ákveður. Ef erfingjar vilja leiða vitni um málsatriði þau, er skýra þarf, áður en þeim verði veitt skiptaleyfi, má skiptaráðandi taka móti framburði vitnanna og láta þau vinna eið að honum, ef þurfa þykir.

71. grein.

Nú fara erfingjar þess eigi á leit, að skipta sjálfir, eða láta eigi í tje skýrslur þær, er skiptaráðandi krefst, eða gefa eigi út innköllun til erfingja innan þess tíma, er skiptaráðandi hefir ákveðið, smbr. 3. málsgrein í næstu grein á undan, og skal fara með búið, svo sem segir um opinber skipti. En ef skiptaráðanda þykja næg skilríki vera fram komin fyrir því, að selja megi erfingjunum búið í hendur, byrjar hann eigi

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3. á skiptum. Nú gefa sig síðar fram fleiri erfingjar, og geta þeir þá krafð þess, að búið sje tekið til opinberra skipta; þó ber þeim áður að sanna að fullu arftökurjett sinn, ef 12. apríl. hinir erfingjarnir vilja eigi við hann kannast.

72. grein.

Skiptaráðandi má eptir tilmælum erfingja þeirra, sem mætt hafa, skora á fulltíða erfingja, sem eigi hafa mætt, ef kunnugt er um bústað þeirra að lýsa yfir, hvort þeir æski opinberra skipta, og skal með berum orðum taka fram í áskoruninni, að ef þeir lýsi eigi yfir vilja sinum um þetta, þá verði það skilið á þann hátt, að þeir vilji skipta búinu með hinum erfingjunum. Nú koma þeir eigi á skiptafund, og senda eigi annan mann með umboð sitt, og skipar skiptaráðandi vandaðan mann til að gæta hagsmuna þeirra við erfingjaskiptin, og skýrir þeim síðan frá. Nú kemur erfingi síðar sjálfur á skiptafund, eða sendir mann með umboð sitt, og lýkur þá umboði þess, er skiptaráðandi skipaði.

73. grein.

Þegar svo er ástatt, sem segir í þriðju málsgrein 70. greinar, má eigi lúka skiptum, fyr en innköllunarfresturinn er liðinn, nema erfingi, sá er gengið hefir verið fram hjá, hafi látið mæta fyrir sína hönd við skiptin. En ef út af því er brugðið, ábyrgist hinir erfingjarnir honum, allir sem einn og einn sem allir, tjón það og skaða, er hann bíður af því.

74. grein.

Nú hefir bú verið skrifað upp og virt, eða framtala hins eptirlifandi hjóna á eigum og skuldum búins befir reynzt rjett samkvæmt 59. gr., og fulltíða erfingjar og fjárhaldsmenn ófulltíða og fjarstaddir erfingja allir samt beiðist þess, að búið verði selt sjer í hendur til umráða og skipta, og má skiptaráðandi veita þeim það, hvort som búið er stórt eða lítið, nema sjerstök lög hamli eða lögmæt ráðstöfun hins framliðna, enda virðist skiptaráðanda, eptir efnahag búins, hógum erfingja og öðrum atvikum, að hag þeirra, sem ófulltíða eru eða fjarstaddir, sje engin hættu búin af því. Ef skiptaráðanda þykir þörf á því, getur hann áður leitað álits sveitarstjórnar eða áreiðanlegra og kunnugra manna. Þó má því að eins selja búið erfingjunum í hendur, að skuldheimtumenn þeir samþykki, er gefið hafa sig fram, nema skuldir þeirra sjeu þeim borgaðar eða þeir fái tryggingu fyrir greiðslu þeirra á gjaldaga, og hafi verið gefin út innköllun till skuldheimtumanna, verður innköllunarfresturinn að vera liðinn.

Þegar bú þannig er selt erfingjum í hendur, skulu fulltíða erfingjar ábyrgjast hinum, sem ófulltíða eru eða fjarstaddir, að farið sje eptir fyrirmælum 77. gr., og að skilað verði aptur því, sem úthlutað hefur verið, ef skiptaráðandi ákveður svo samkvæmt 79. grein.

Ákvæði þessarar greinar eiga ekki við, þau sem erfingjar allir eru ófulltíða eða fjarstaddir.

75. grein.

Nú kemur erfingjum eigi saman um skiptin, og geta þeir, ef þeir verða ásáttu um það, borið ágreininginn undir skiptaráðanda þann, er búinu hefði átt að skipta, ef opinber skipti hefðu fram farið, og sker hann úr eptir rjettarfarsreglum í skiptamálum, en leita skal hann fyrst um sættir.

76. grein.

Nú er búi skipt án íhlutunar skiptaráðanda, þótt erfingjar ekki sjeu allir fulltíða
Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3. eða sju ekki innanlands (sbr. 5. gr. b., 7. gr. og 74. gr), og skal þá lúka skiptum, ef
 12. unnt er, áður en ár er liðið frá láti arfleifanda. Við erfingjaskipti er það undir erfingjum
 apríl. komið, hvort gefa skuli út innköllun til skuldheimtumanna; en í búum þeim, sem um er
 rætt í þessari grein, skal þó gefa út innköllun til skuldheimtumanna, ef líkindi eru til, að
 hinn framliðni hafi átt óvanaleg skuldaskipti út af verzlun eða öðru þess konar.

77. grein.

Í þeim búum, sem um er rætt í 76. gr., ber eigi að leggja út annað en peninga í erfðahlut ófulltíða erfingja og fjarstaddra, nema skiptaráðandi samþykki, eða þannig sje ástatt, sem um er getið í 62. gr. Þegar þeim er skipt, skal rita á eitt skjal skrá yfir eigur og skuldir búans, útreikning á erfðahlutum, og hvað hverjum hafi verið lagt út í hans hluta. Skjali þessu skulu fylgja skírteini um, að fjárhaldsmenn hafi tekið við fjármunum þeim, er skjólstæðingum þeirra hafa hlotnast; rita erfingjar og fjárhaldsmenn nöfn sín undir skjalið, og skal síðan senda skiptaráðanda það sem fyrst til endurskoðunar. Nú þykir skiptaráðanda ekkert athugavert við skiptin, að því er snertir hagsmuni ófulltíða og fjarstaddra erfingja, og ritar hann þá samþykki sítt á skjalið, og færir það síðan inn í skiptabókina eða lætur eptirrit af því fylgja henni. Að öðrum kosti boðar hann alla erfingja og fjárhaldsmenn á fund með sjer, á þann hátt sem segir í 17. gr., og skorar á þá, að gjöra betur grein fyrir skiptunum, og ef til kemur, leiðrjetta þau samkvæmt aðfinningum hans; en ef þeir skorast undan því, getur skiptaráðandi ónýtt skiptin með úrskurði sínum, og þá þegar tekið búið til skipta samkvæmt fyrirmælum laga þessara um skipti á dánarbúum, þegar tekið er við arfi og skuldum.

Þegar svo stendur á, sem um er getið í 62. gr., skal þinglýsa útdrætti úr skjali því, sem um er rætt í þessari grein, og skal hann þinglesinn á sama hátt og fyrir sama gjald, sem útdráttur úr skiptagjörð.

78. grein.

Ef erfingjar eigi lúka skiptum innan árs, og hafa eigi nægar afsakanir fyrir sig að bera, getur skiptaráðandi einnig tekið búið til skipta á þann hátt, er segir í 77. gr.

79. grein.

Nú tekur skiptaráðandi bú til skipta, og úthlutar því samkvæmt fyrirmælum undanfarandi greina, og eru erfingjar þá skyldir að skila aptur fjármunum þeim, er þeim kunna að hafa verið úthlutaðir, ef skiptaráðanda þykir það nauðsynlegt til þess að skiptin verði leiðrjett.

80. grein.

Um rjettindi hjóna, erfingja, gjaftökumanna og skuldheimtumanna við skipti á búum þeim, sem skipt er án íhlutunar skiptaráðanda, fer að öðru leyti eptir ákvæðum eldri laga og fyrirmælum þessara laga, að því leyti sem þau eiga við.

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

IV. Þáttur.

Um skiptingu á dánarbúum, sem eigi hrökkva fyrir skuldum.

8. kapítuli.

A.

Almenn ákvörðun.

81. grein.

Um skipti á dánarbúum, sem eigi hrökkva fyrir skuldum, skal fara eptir því, sem fyrir er mælt í 2. og 3. kapítula laga þessara, með þeim breytingum, sem nauðsynlegar eru, og þeim ákvörðunum, sem hjer fara á eptir um niðurröðun skulda.

B.

Um niðurröðun skulda.

I.

Um niðurröðun skulda þeirra, er lúkast eiga úr búinu sem heild.

82. grein.

Á undan öllum öðrum skuldum búsins ganga:

- a. Utfararkostnaður hins framliðna eptir reikningi úrskurðuðum af skiptaráðanda.
- b. Skiptakostnaður, það er gjöld, sem rísa af skiptunum sjálfum og löglegum samningum, sem skiptaráðandi eða aðrir umráðamenn búsins gjöra vegna skiptanna.
- c. Skiptalaun.

Kröfur þær, sem nefndar eru í staflid a og b ganga fyrir skiptalaunum (staflid c)

83. grein.

Næstar þessum kröfum ganga þær, er nú skal greina og í þessari röð:

- a. Skuldir, sem rísa af því, að hinn framliðni hefir haft undir höndum fje landsins, kirkna, sveitarfjelaga, stofnana, ómyndugra eða annara einstakra manna, annað hvort sem embættismaður, sýslunarmaður, eða í umboði af hálfu hins opinbera.
- b. Þessu næst ganga jafnhliða hverjar öðrum þær kröfur, er nú skal greina.
  1. Leiga af híbýlum og öðru húsrúmi, þó eigi fyrir lengri tíma en eitt ár á undan síðasta fardegi fyrir lát hins framliðna.
  2. Landskuld, leigur af innstæðukúgildum, og önnur jarðarafgjöld.
  3. Skattar og gjöld til landssjóðs, sveitarfjelaga, prests og kirkju, þó eigi fyrir lengri tíma en 2 ár á undan síðasta gjalddaga fyrir lát hins framliðna.
  4. Ofanálág á jarðir, jarðarhús og innstæðu, er jörðu fylgir, eptir löglegri úttektargjörð.
  5. Kaup og matarverð vinnuhjúa og annara þjónustumanna fyrir eitt ár, svo og kaup daglaunamanna og sveina, og kennslupilta hjá iðnaðarmönnum fyrir vinnu síðasta árið.

- Nr. 3. c. Næstar þar á eftir koma skuldir til lyfsöllumanna og lækna fyrir læknislyf, gjald til lækna fyrir lækningar og ferðir og til yfirsetukvenna, og fyrir hjúkrun í veikindum, fyrir það ár, sem yfir stendur, og næsta ár á undan.

12.
apríl.

84. grein.

Næstar á eftir skuldum þeim, sem nefndar eru í 83. gr., koma þær skuldir, sem tryggðar eru með veðrjetti í öllu lausafje búsinu, hvort sem veðrjetturinn er lögákveðinn eða byggður á samningi, og gengur hin eldri veðskuldin fyrir hinni yngri.

85. grein.

Þegar lokið er öllum þeim skuldum, sem til greindar eru í 82.—84. gr., skal verja því, sem eftir er af fje búsinu, til greiðslu allra annara skulda þess að rjetti titölu við upphæð hverrar skuldar. Gjafir, sem eigi hafa verið af hendi leystar fyrir lát hins framliðna, verða eigi heimtaðar úr búinu, nema skuldheimtumenn bíði engan halla af greiðslu þeirra.

II.

Um rjett þeirra skuldheimtumanna, er hafa tryggingu fyrir greiðslu skulda sinna í einstökum hlutum eða rjettindum, sem eru eign búsinu.

86. grein.

Um hlutfallið milli skuldheimtumanna, er kröfur þeirra veita þeim umráð yfir eða forgöngurjett í einstökum hlutum eða rjettindum, sem eru eign búsinu, skal fara eftir því, sem lög ákveða, þó skal þess einnig gætt, sem hér á eftir segir.

87. grein.

Þá fjármuni búsinu, sem veðbundnir eru, skal selja á löglegan hátt eftir ráðstöfun skiptaráðanda, hvort sem veðrjetturinn er lögákveðinn eða byggður á samningi; síðan skal greiða veðhafanda skuld hans af andvirði veðsins, en afgangurinn rennur saman við aðrar tekjur búsinu. Sama er ef skuldheimtumaður hefir önnur rjettindi í einstökum hlutum búsinu til tryggingar fyrir kröfu sinni.

88. grein.

Fyrir kröfum þeim, sem nefndar eru í 87. gr. ganga:

- a. Útfararkostnaður (82. gr. a.).
- b. Skiptakostnaður og skiptalaun (82. gr. b og c), að því leyti, sem gjöld þessi að öllu eða nokkru snerta hina veðbundnu hluti eða rjettindi.

89. grein.

Skuldir þær, sem nefndar eru í 83. gr., ganga fyrir sjálfsvörzluveði í einstökum lausum aurum, er veðrjetturinn er byggður á samningi.

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

V. Þáttur.

Viðaukagreinir.

9. kapítuli.

90. grein.

Um skipti á öðrum búum en dánarbúum, t. a. m. samlagsbúum, er hrökkva fyrir skuldum, fer sem um opinber skipti á dánarbúum, með þeim breytingum, sem leiða af eðli þeirra. Svo skal einnig við skipti á protabúum, sem ekki eru dánarbú, fara eptir fyrirmælum 8. kapítula, sem og öðrum ákvörðunum í lögum þessum, með þeim breytingum, sem nauðsynlegar eru.

91. grein.

Eptir að lög þessi hafa öðlzt gildi, má eigi skipa skiptanefndarmenn nje veita skiptastjórum, sem tilnefndir eru í erfðaskrá, dómsvald.

Til þess að skiptaforstjórar án dómsvalds geti tekið bú til skipta, þurfa þeir að hafa löggilding yfirvalds.

Amtmaður veitir umboðið, þegar skiptaforstjórnir eru tilnefndir í löglegri erfðaskrá, enda sje því að öðru leyti ekkert til fyrirstöðu, og menn þeir, er til nefndir hafa verið, áreiðanlegir og fullveðja. Þar á móti veitir landshöfðingi umboðið, þegar beðið er um að skipa skiptaforstjóra, sem eigi eru til nefndir í löglegri erfðaskrá, og þegar skiptaforstjóri, sem til nefndur er í löglegri erfðaskrá, er fallinn frá, eða getur eða vill eigi skipta búinu, og enginn annar hefur verið til nefndur í erfðaskránni til að ganga í hans stað. Skiptaforstjórum ber að haga sjer eptir lögum þessum, en að öðru leyti fer um skyldur þeirra og störf eptir þeim reglum, sem nú eru í gildi.

92. grein.

Nú er hafin lögsókn til arfs eða gjafar úr dánarbúi eða mál höfðað gegn erfingjum til greiðslu skulda hins framliðna, og má höfða slík mál á því varnarþingi, er hinn framliðni átti á dánardægri.

93. grein.

Þegar lögsókn er hafin til þess, að erfingi eða skuldheimtumaður skili aptur því, er honum hefir verið úthlutað við opinber skipti, af því að sú úthlutun síðar reynist röng, þá má höfða það mál í þeirri þinghá, er skiptin fara fram.

94. grein.

Mál þau, sem um er rætt í 54., 92. og 93. gr., má kæra fyrir sáttanefnd í þeirri þinghá, þar sem hefja má lögsókn eptir fyrirmælum nefndra greina, þó skal veita þeim, er búa utan sáttaumdæmisins, að minnsta kosti fjöggra vikna frest á undan sáttaumleitun.

Nr. 3.
12.
apríl.

95. grein.

Um það, hver sje rjettur skiptaráðandi, fer eptir gildandi lögum. En ef íslenzkur maður, sem eigi á fast heimili á Íslandi, deyr erlendis, og búi hans eigi er skipt þar, ákveður landshöfðingi, hver skiptaráðandi á Íslandi skuli skipta búinu.

96. grein.

Skiptagjörð verður að áfrýja innan 12 vikna, frá því skiptum er lokið (49. gr.). Úrskurðum, sem upp eru kveðnir, meðan á skiptunum stendur, má áfrýja út af fyrir sig, og skal það þá gjört innan 12 vikna, frá því úrskurðurinn var kveðinn upp. Hið sama er um aðrar ályktanir skiptaráðanda. Þó skal eigi að síður halda skiptunum áfram, en skiptaráðanda ber að sjá um, að þau raski eigi rjetti áfrýjanda, meðan á áfrýjuninni stendur.

Eigi skal veita uppreist, úr því ár og dagur er liðinn, frá því áfrýjunarfrestur var á enda.

97. grein.

Nú heldur skiptaráðandi eigi tilhlýðilega áfram skiptum á búi, og skal þá amtmaður áminna hann, en ef sú áminning verður árangurslaus, má landshöfðingi skipa annan mann til að skipta búinu í hans stað. Skal skiptaráðandi þá tafarlaust selja búið í hendur þeim, er skipaður hefir verið; ella skal víkja honum frá embætti um stundarsakir og lögsækja hann til að hafa fyrirgjört embætti sínu; þar að auki skal hann sæta sektum og bæta skuldheimtumönnum og erfingjum skaða þaun, er þeir hafa beðið af vanhirdingu hans. Skiptaráðandi greiðir þeim, er skipaður hefur verið, þóknun fyrir starfa hans, en landshöfðingi til tekur upphæð hennar.

Nú er búi skipt af skiptaforstjórum, er til nefndir hafa verið í erfðaskrá, og það kært, að skipti dragist um of, og skal þá fyrst gefa skiptaforstjórum kost á að svara kærinni; en reynist hún síðan á rökum byggð, má landshöfðingi skipa svo fyrir, að búið verði selt í hendur skiptaráðanda þeim, er skiptin bera undir,

98. grein.

Að því leyti er skiptaráðendur hafa undir höndum fjármuni dánarbúa og protabúa, ber þeim að gjöra reikningsskil á sama hátt og hingað til; svo skulu og haldast óbreytt ákvæði laganna um eptirlit með því, að skipti sjeu eigi dregin um skör fram, um endurskoðun skipta, og um eptirlit með fjárforráðum ómyndugra.

Með konunglegri tilskipun má setja nákvæmari ákvæði um þessi atriði, svo og um það, hverri þvingun skuli beita, ef eigi er hlýtt.

99. grein.

Skiptaráðandi veitir leyfi til, að sitja í óskiptu búi; þó á sá, er um leyfið biður, kost á, að skjóta úrskurði skiptaráðanda undir háyfirvaldið.

100. grein.

Ef embættismaður er skyldaður til, að greiða skaðabætur fyrir aðgjörðir sínar við skipti, eða fyrir skort á eptirliti með þeim, hvort sem er í dánarbúum, protabúum eða

Nr. 3. Lög 12. apríl um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum og fl.

Nr. 3. öðrum búum, ábyrgist landssjóðurinn greiðslu skaðabótanna, ef þær fást eigi hjá embættis-
 12. mannum eða úr búi hans.
 apríl.

101. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúarmán. 1879, og ná þau ekki einungis til þeirra búa, sem eptir það verða tekin til skipta, heldur ber skiptaráðendum einnig upp frá því að hegða sjer eptir þeim við skipti á eldri búum, sem þá eigi eru leidd til lykta, að því leyti, sem því eptir atvikum verður við komið.

Eptir þessu eiga allir hlutadeigendur sjer að hegða.

Gefið á Amaliuborg, 12. dag aprílm. 1878.

Undir Vorri konunglegu hendi og innsigli.

Christian R.

(L. S.)

J. Nellesmann.